

Izhaja
vsak drugi in četrti
četrtak v mesecu.

Naročnina
stane
80 kr. na leto.

Posamezne številke
se dobivajo po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila
delavcev, ki nimajo
dela, ali delo-
dajavcev, ki iščejo
delavcev, se vspre-
majajo zastonj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 13.

V Ljubljani, 13. maja 1897.

Letnik III.

Delo državnega zbora.

Zopet se je stavilo od poslancev mnogo primernih in izvršitve potrebnih predlogov. Iz vseh se vidi, da se zbornica vedno bolj zaveda, da mora skrbeti za propadajoče delavske stanove v prvi vrsti. Sklenilo se je tudi, da se jeden dan v tednu odloči za obravnavanje teh predlogov. Na ta način pridejo na vrsto, in vsi ljudski zastopniki bodo pri tem imeli dolžnost zagovarjati delavske pravice. Znamenito pa je, da socialni demokratje razven predloga o splošni volivni pravici za moške in ženske od 21. leta dalje, niso storili ničesar. Tudi iz plemiskih krogov se ni staval tako rekoč noben pameten predlog.

Krščanski socializem ima primeroma malo svojih zastopnikov v zbornici, toda duh krščanskega socializma nastopa z mlado, hudo silo, kateri se zbornica ustavlja ne bo mogla.

Z istim namenom kot v zadnji številki, priobčujemo tudi danes znamenitejšje predloge, ki naj prinesó nekaj resnosti v prazne igrače, s katerimi se sedaj igra državni zbor.

Lan in platno. V Avstriji se prideluje vedno manj lanu in tisti, ki se še pečajo z lanom, tozijo po pravici, da se jim ne izplačajo troški.

Vzroki so vzlasti ti-le:

1. Bombaž, juta in tuji lan izpodrivajo naš lan. Tujega lanú se vsako leto uvaža krog 300.000 meterskih centov v vrednosti 10.000.000 gld. Po svoji natorni kakovosti ni nič boljši od domačega, toda boljše se pripravlja, suši, tare itd.

2. Cene po avstrijskih železnicah so za lan mnogo prevelike, zlasti za manjše proge. Železnice tudi nimajo primernih voz za prevažanje lanú.

3. Nihče ne skrbi, da bi se platno dobro razpečavalo. Vojna uprava stori premalo; pri trgovskih pogodbah se nič ne ozira na to, da bi se našemu platnu v inozemstvu čim največ olajšal izvoz.

Zato se predlaga:

- Vlada naj razmotrava o carini na bombaž in juto;
- Vojna uprava naj samo domače platno kupuje za perilo vojakom;
- Ker je kainit zelo dobro gnojilo za lan, naj se olajša njegovo dobivanje;

d) Pri vseh železnicah naj se izposlujejo cenéne voznine za lan;

e) V kmetijskih šolah naj se posebno goji tudi lanoreja;

f) Pri carinskih pogodbah naj se skrbi za polajšave avstrijskemu platnu.

Pivo v steklenicah. Gostilničarjem zelo škoduje prodaja piva v steklenicah. Zato naj se v zakonu določi, da spada napolnjevanje steklenic s pivom mej dovoljene obrti in da smejo le gostilničarji rabiti tako zvan patentovani zamašek.

Posojila vinogradnikom daje država vsled odst. 5. čl. II. zakona dné 28. marca 1892 le tedaj, če je prosilec dobil vsaj ravno toliko podporo iz deželnih sredstev. Ta določba je zelo škodljiva. Zato naj se izbriše iz zakona.

Državne mitnice naj se odpravijo. Sedaj dobivajo večino velike svote, katera obtežuje ljudstvo, najemniki. Le 10 odstotkov mitninskih dohodkov prejme država.

Vojaške vaje. Vlada se zopet pozivlje, naj kmečke sinove, posle in delavce kliče k vojaškim vajam le tedaj, ko ni doma nujnega dela (ob setvi, žetvi).

Državni prispevek za ljudske šole. Na Pruskem plačuje država skoro polovico vseh troškov za ljudske šole, pri nas pa skoro nič. Občine in dežele že zdaj ne zmagujejo ogromnih troškov in zato ne morejo zboljšati niti šolstva, niti učiteljskih plač. V posebnem zakonu naj se torej sklene, koliko mora država prispevati k ljudskim šolam in že za leto 1898 naj vstavi v proračun primerno svoto in jo razdeli zvanim deželam, izvzemši Galicijo in Bukovino.

Bratovske skladnice. Marsikje imajo v bratovskih skladnicah določbe, da se računa čas za pokojnino od 5 do 5 let in da se ne všteva vojna služba med ta leta, če bi rudar tudi hotel skladnici povrniti svoto, katere za časa svoje vojaške službe ni vplačal. Zato se mora zakon o bratovskih skladnicah tako izpremeniti, da se službeni čas všteva od leta do leta in se torej delavcu, ki je n. pr. delal 34 let, ne všteva samo 30 v pokojnino. Dalje se mora določiti, da spada tudi vojaška služba med službena leta.

Zakon o živinski kugi dné 29. febr. 1880 nalaga kmečkemu prebivalstvu ogromno breme in mu-

tudi gmotno mnogo škoduje. Vrh tega ne vstreza več sedanjemu živinozdravskemu stanju. Zato naj se primerno izpremeni.

Izdelovanje, vvoz in prodajanje umetnega vina se mora zakonito prepovedati. Kedor prestopi ta zakon, naj se mu vniči vse ponarejeno vino, vzame se mu obrtna pravica in naloži se mu kazni 50—500 gld.

Da se omogoči pametno pogojzdovanje po zapuščenih krajih, naj se take parcele, ki se na novo pogojzdujejo, oprosté davka tako, kot nove stavbe vsaj za 20 let. Poljedelsko ministerstvo naj skrbi za potrebne sadike, ki naj se cenó prodajajo.

Umetelna gnojila. Ker se godi mnogo goljufij pri nakupovanju umetelnih gnojil, naj se v zakonu določijo kazni takim goljufom. Če znaša kupčeva škoda nad 50 gld., se kaznuj prodajalec s 1000 gld. ali pa s šestmesečnim zaporom. Če pa znaša manj, bodi kazni 500 gld. ali trimesečen zapor. Vsak prodajalec mora naznaniti na svojem blagu in v kupni pogodbi oziroma fakturi, koliko odstotkov imajo njegova gnojila redilnih snovij (dušika, fosforove kisline in kalija) v 100 kilogramih. Upravnim potom naj se določi, koliko mora biti taci snovij najmanj.

Judje se polastujejo vedno bolj vseh kupčijskih strok, s svojim časopisjem kvarijo ljudstvo, tuji so našemu mišljenju. Zato naj vlada po zgledu sev-ameriške vlade, ki zabranjuje Kitajcem priseljevanje, izdela zakon, ki bode zabranjeval priseljevanje inozemskih judov v Avstrijo.

Vojaška taksa. Do 600 gld. letnih dohodkov se ne pobiraj nobena vojaška taksa. Dalje se stopnjuh. Najmanj se plačaj po 3 gld.; pri 4000 gld. dohodkov 100 gld. in pri vsakih 1000 gld. dohodkov več primerno večja taksa! Ta predlog je za delavske stanove velicega pomena.

Ali bo kaj iz teh predlogov? Čim bolj bo umevalo ljudstvo svoj pomen in se organizovalo, tem preje pride do svojih pravic. Najvažnejši dolžnost nam ostane torej v organizovanju našega ljudstva!

Uradni sluge imajo sedaj po 250, 300, 350 in 400 gld. letne plače, kateri se dodaje majhna aktivna doklada. Že velikokrat so prosili, da se jim pomaga. A zastonj. Vlada naj torej čim najpreje predloži zakon, ki bo zboljšal žalostne razmere uradnim služabnikom.

Diferenčne pogodbe na borzi s poljskimi pridelki naj se pod kaznijo prepovedo.

V sodnijskih depozitnih blagajnah je vedno več denarja. L. 1893 ga je bilo 643,225.027 gld. Gotovo ni bil ves obrestonosno naložen. Vlada mora skrbeti, da se to zgodi.

Karteli naj se postavijo pod deželno in državno nadzorstvo. Sestavijo naj se kartelni sveti iz zastopnikov vlade, trgovskih in obrtnih zbornic, sodišča, vdeleženih obrtnikov in kmečkih zastopnikov, ki naj preiskujejo škodljivost nastajajočih kartelov in jih prepovedo, če so škodljivi. — Ta češki načrt ima zdravo jedro, toda pomanjkljiv je, ker se ne ozira na škodljivost kartelov za delavce.

Sladkorni obrt. Iz inozemstva se dovažajo v obilni meri (zadnje leto do 100.000 met. centov) sladke snovi — saharin, cukerin, monet itd., ki niso obdavčene. S tem se škoduje sladkornemu obrtu in kmetom, ki pridelujejo peso. Zato naj se zakonito določi, da se smejo imenovane snovi prodajati samo v lekarnah in izdelovanje teh snovij se mora obdavčiti 500krat več, nego sladkor.

Konzuli. Nemška država je v zadnjem desetletju mnogo več nego preje izvozila blaga v tujino, vzlasti v zvezne države. Pomagali so ji pred vsem dobro vrejeni konzulati. Za nje se mora tudi naša država brigati. Mogoče mora biti tudi obrtnim in trgovskim sinovom vstopiti v konzulsko službo, ali vsaj v tem izvežbani uradniki se jim morajo prideliti. Poročila o stvaréh, ki zadevajo trgovino, se morajo hitro pošiljati v domovino.

Mestna posojila. V zakonu dné 31. decembra 1894 se dovoljujejo zdatne polajšave pri kolekovanju in pristojbinah, kadar se gre za to, da se zgradé nove krajevne in manjše železnice. — Podobne polajšave naj se dovolijo v posebnem zakonu tudi mestom, ki jemljejo denar na posodo, da se času primerno razvijejo.

Čuvaji državnih železnic so v zelo žalostnem stanju. Štejejo se v šesto kategorijo. Najmanjše plače imajo po 24, največ po 30 gld. na mesec in letnih 100 gld. za stanovanje. Sklene naj se torej zakon, da bodo čuvaji spadali v četrto kategorijo in potemtakem imeli 400—550 gld. plače in stanarine 150—200 gld. čas za nošo službene obleke se jim zmanjšaj!

Kapitalizmovi varovanci.

Krvavi boj se bije med nevernimi Turčini in krščanskimi Grki. Vsi se oziramo na grško turško mejo, vsi težko čakamo, kako se bode končal ta osodepolni ples. Narodi stojé splošno na strani Grkov.

To pričajo časopisi, to pričajo čete prostovoljcev, ki so hitele iz različnih evrepskih dežela Grkom na pomoč. Mi Slovenci imamo pa posebno veliko vzroka, zanimati se za divjega Turka. Komu ni pač znano ime Turek? Komu ne pretrese še danes mrzost pri tem imenu, ker ga spomni vseh grozodejstev, katere je ta barbar delal po naši slovenski zemlji, ko je hodil stoletja ropat in požigat, ko je moril in grozovito mučil otroke, starce in starke — pradede naše; ko je oskrnjeval lepe slovenske dekleta in jih z mladeniči vred na tisoče odpeljal v strašno sužnost? O Turek! Strašno in proketo je Tvoje ime med Slovenci! O kako vse drugače bi bilo z našim in hrvatskim narodom, da nista morala skozi 300 let z mečem v roki braniti sebe in severnih sosedov, kateri so se potem lahko mirno razvijali in se sedaj nam v zahvalo radi norčujejo, da smo zaostali (?) v omiki.

Kdo torej pač bolj hrepeni po onem času, da se Turčin požene tje od koder je prišel, kot mi Slovenci?

Kdo bolj privošči Grkom, da bi ga naklestili, kot mi? Kdo izmed nas, ki ima v svojem srcu le še nekaj krvi naših junških dedov, bi se obotavljal darovati svoje moči in tudi življenje, ko pride čas, da se Turku pokaže pot v Azijo?

Toda, ali misli vse tako o Turčinih, jim je vse sovražno? Čujte! Ne! Mogočni kapitalizem je njihov mogočen zaveznik; zato se jim ne more nič zgoditi, če tudi je vsa Evropa na strani Grkov. O, krščanski evropski narodi, kam vas je pogreznil judovski kapitalizem! Pač bolj nas žulijo suznje verige, kot so naše dede. Je-li to mogoče, je li res? Da! Gola resnica! — Turek je tudi danes divjak, krvoločnež, kot je bil nekdanj. Za kratek čas pokoljejo vsako leto nekaj tisoč kristjanov.

Znane so dogodbe v Armeniji, znana so klanja na Kreti. Evropske vlade so sicer zahtevale od sultana, naj skrbi za red, toda brez uspeha. Sultan, ki je sam krvoločan, pa ob enem prebrisan mohamedan, pozna njihovo slabost, pozna, kdo (!) vlada Evropo (mislim namreč judovske kapitaliste, s katerimi je sultan pač v najbližnjem sorodstvu) zato je vodil in še vodi vse za — nos.

Grški narod ni mogel več gledati, kako prokleti Turčini koljejo Krečane, po veri in narodnosti njihove brate; zato je odplulo tje grško brodovje z oddelkom vojske. Turki bi na suhem pač to peščico Grkov pozobali, toda brodovje njihovo ni nič vredno, in na otok Kreto morejo le z ladjami priti, katere bi grško brodovje gotovo vse potopilo.

Kreta bi bila za Turke za vselej izgubljena. Tu pa so začele delovati tiste skrivne moči, ki dandanes vladajo in ki posebno Turčijo še držé na nogah.

»Slovenec« piše dne 26. aprila: »Zanimivo je čitati židovsko-liberalne liste raznih držav, ki vsi s posebno navdušenostjo stoje na strani Turkov, vidi se, da zanje niso toliko v nevarnosti turški vojaki, kolikor turški — denarni papirji, pri katerih bi židovski kapital lahko izgubil. To so tiste skrivnostne sile, ki vzdržujejo Turčijo, oziroma tiste, ki imajo še kaj dobiti na njene stroške.«

To časopisje je zakričalo: evropski mir je v nevarnosti. Da! Res! Mir na borzi, in milijoni, katere imajo kapitalisti posojene turški državi. »Skrivnostne sile«, katere imajo ves vpliv v vseh državah, začele so delovati in pritiskati na merodajnih mestih in ladije oklopnice so se začele gibati in v kratkem so obkolile Kreto, na kateri imaš čast videti znane junake v znanih modrih uniformah pred različnimi evropskimi poveljniki defilirati. Ti vojaki pa ne branijo krščanskih Krečanov, ampak veliko bolj neverne Turčine, kateri so tisoče njegovih dedov pomorili. Nerazumljivo! Kapitalizem, kam si nas pogreznil!

Grško brodovje se je moralo umakniti. Grške in turške čete so si nasproti stopile na suhem. Turek je napovedal vojsko, ker vé, da ne bode nič izgubil, ako tudi Grki zmagajo; kajti precej se bo oglasil mogo-

čen varuh. Kako se bode stvar končala, prinesel bode čas. Nekateri pišejo in pravijo: balkansko vprašanje še ni zrelo. Je še prezgodaj, da se Turek pošlje nazaj v Azijo. Mi pa pravimo: Turki so že davno, davno zreli, da se kaznujejo grehi, katere so storili nad nami. Toda Evropa ni zmožna, da bi to zvršila, ker židovski kapitalizem jo je popolnoma okužil in nezmožno naredil za vsako krščansko, narodno, junško dejanje. In bolje ne bode poprej niti doma, niti na Balkanu, pravi mir nam ne bode poprej zasijal, dokler ne bode strt in zmagan najhujši sovražnik krščanstva, ki je krvoločnejši od divjega Turka — nesrečni židovski kapitalizem. Zato pozivljamo vse, ki poznate to resnico, ki hrepenite po osvoboditvi krščanskih narodov izpod turškega jarma, stopite pod zastavo tiste junaške čete, ki se že pogumno bori za osvoboditev krščanskih narodov, pod zastavo krščansko-socijalno! Pod njo združimo vse svoje moči, da v sicer hudem boju stremo glavo kapitalizmu in njegovima zaveznikoma že gnjilemu liberalizmu (ki je po svoji gnjilobi pač najbolj podoben Turčinom) in predrzni socijalni demokraciji.

Jedino ta zmaga bode pripeljala v boljšo bodočnost nas in pa tudi naše krščanske brate, katerih kri neverniki za kratek čas prelivajo.

Zmaga krščanskega socijalizma bode zopet očistila pojme, da se ne bo več boril zoper brata brat. Kako so ti pojmi zmešani, v kako strašnem nasprotju je zdravo ljudsko mnenje z javnim mnenjem, katerega delajo judovski časopisi in po katerem se ravna vsa evropska politika, vsled pritiska in premoči kapitalizmove, naj kaže sledeča dogodbica, ki se tudi Krete tiče:

Od nas se je spravljal tudi neki junak kot prostovoljec na Grško. Precejšna množica ljudstva bila je zbrana na kolodvoru. »France pa pozdravi naše fante, ki so odšli iz Trsta, ko prideš doli na Kreto,« pravi mu nekdo iz proste množice.

»Če sploh skup zadenemo, pozdraviti jih bom moral s svincem, ker jaz ne grem Turkov branit, ampak kristjanom na pomoč,« tako nekako je odgovoril junški France, ki približno vé, za kaj se gre.

France je odšel, pa se je vrnil, ker grški konzul ni hotel za vožnjo skrbeti, France pa sam ni — kapitalist. Ko pa je zvedel, da se Grkom slabo godi, njegovo navdušenje zraste, se obrne zopet na konzula, ta mu je ustregel in France že zastopa Slovence med grškimi prostovolci, ako je sploh še — živ.

Ta dogodba pač jasno kaže, kako je kapitalizem kri v splošne, res babilonske zmešnjave med krščanskimi narodi. Torej bratje v boj, v boj zoper najhujšega sovražnika zoper kapitalistični sistem:

»Udri, mahni meč zmagalni,

Meč krščansko-socijalni!»

Krščanski socijalist,
ki koketuje (!?) s soc. demokracijo.*)

*) »Slov. Narod« št. 47 me je tako počastil.

Razmere mej železničarji.

(Govor dr. poslanca dr. Kreka.)

Zadeva, s katero se sedaj pečamo, se tiče vprašanja, ali naj se smatra predlog dr. Verkaufa in tovarišev nujnim ali ne. Gospoda moja! Gotovo je čudno nasprotje govornikov in sicer posebno prvega pro- in moje, drugega proti-govornika. Prvi progovornik ni nastavljen pri nobeni železnici, jaz tudi nisem. On je odvetnik, jaz sem duhovnik, on je, da dalje posežem in se s tem poslužim izraza, ki je v navadi mej ljudstvom, član židovskega veroizpovedanja in jaz — duhoven. Ti obe nasprotji, ki se pokazeta že v nastavljenju pro- in contra-govornikov, kažeta na to, da je naša današnja razprava veliko večjega pomena, kakor samo govoriti o razpuščenju strokovne organizacije. Boj za načela je namreč, in kaže se pri tem že v listini govornikov, kako temeljno različni elementi posegajo v gibanje, o katerem danes govorimo. Gospod poslanec dr. Verkauf se je pečal s svojim predlogom sicer v besedah. Rad bi označil njegova izvajanja za utemeljevanje nujnosti, zanimati se za položaj železniških uslužbencev, toda popolno pogrešam dokazovanja za predlog, ki ga je stavil.

Dokazal je popolno prav, da je položaj železniških uslužbencev potreben preosnove. Dokazal je gotovo, da je absolutno potrebno poseči v to gnezdo korupcije in pcmagati ubogim delavcem, in v tem smislu se strinjajo, ako bi se bil stavil tak predlog, moji in mojih prijateljev nazori, da je gotovo potrebna razprava o takem vprašanju tu v zbornici. Z ozirom na nujnost v tem smislu je navedel dr. Verkauf prav mnogo vzgledov. Te vzglede bi jaz lahko zdatno pomnožil. K njegovim izvajanjem hočem le pripomniti, da je slobodna delavna pogodba, o kateri je govoril, popolno utemeljena v našem kapitalističnem družabnem redu, in pripomnim k temu, da je v taki družbi slobodna delavna pogodba, ki bi bila pravična, jednostavno nemogoča in sicer vsled tega, ker se pri tej delavni pogodbi ne podrejajo ljudje ljudem, marveč človek, ki sklene v našem kapitalističnem redu delavno pogodbo, podvrže se kapitalu kot suženj in mora skleniti pogodbo s kapitalom, ne pa s človekom. (Prav res!)

Popolno toraj smatram zahtevo opravičeno, da potrebujejo delavne razmere pri železnicah temeljitega ozdravljenja in temeljite preosnove, in pripomnim le, da je po mojem mnenju to tako dolgo nemogoče, dokler delo ni osvobojeno kapitalističnega jarma. (Pritrjevanje.)

Zalibog ni danes umestno govoriti o tem vprašanju, o vprašanju glede nujnosti pcmagati delavcem, in moral sem le kratko navesti svoje misli, da sem utemeljil svoje nazore glede izvajanj dr. Verkaufa. Gre se namreč za to, jeli nujno tukaj kaj storiti proti razpuščenju strokovnih društev, je li nujno voliti odsek, ki naj preišče vso stvar. Pri tem vprašanju imamo dva momenta, namreč objekt, razpuščenje strokovnih društev samo, in subjekt, ki je razpusil društva, namreč vlado. Kar se najpreje objekta, razpuščenja samega tiče, izjavljam naravnost, da bom ravno iste vzroke, ki jih je navedel g. dr. Verkauf za nujnost, navedel proti nujnosti. (Čujte!

Čujte!) Objekt, razpuščenje samo je bilo nujno v interesu železničarjev (Oho, oho!) je bilo nujno v interesu prebivalstva (Klici: Da, v interesu vlade!), nujno v interesu države (Oho! — Čujte! Čujte!) in nujno v interesu vere. (Ugovor — Čujte! Čujte!)

1. Razpustitev nujna.

To razpuščenje moramo nujno imenovati s stališča železničarjev iz tega jednostavnega vzroka, ker so železničarji pri tej organizaciji trpeli le škodo (Tako je! na desnici. — Ugovor pri socijalnih demokratih) in škodo trpeti morali. (Poslanec Berner: Kako morete to dokazati? O tem odločujejo železničarji sami!) Dobro, železničarji naj sami odločujejo o tej stvari, toda za svoje zastopnike, svoje zagovornike in svoje voditelje se si izvolili ljudi, ki nikakor ne pripadajo železniškim služabnikom, železniškemu osebju. (Živahen ugovor pri socijalnih demokratih in klici: Ste li morda železničar?) Železničarji so zastopnike izvolili tako v Ljubljani kakor v celi Avstriji prav dobro poznane ljudi, ki se zbirajo okrog zastave dr. Adlerja (Tako je! na desnici); izvolili so si za voditelje krojače, da celo žene, ki nikakor niso v zvezi z železniško upravo. (Poslanec Berner: In nočenih duhovnikov! To je škoda, to je stok!)

2. Zastopnik železničarjev.

Govorim tukaj tudi v imenu železniških uslužbencev (Ugovor pri socijalnih demokratih), kajti tudi železniški uslužbenci so me volili, in obljubil sem železničarjem o Veliki noči in še celo včeraj, da bom tu pojasnil njih nazore gledé strokovne organizacije. (Pohvala in ploskanje na desnici), in pravico imam govoriti, kakor vsak socijalni demokrat. (Pohvala na desni. — Poslanec Berner: Prav gotovo!)

Mislite li, da bodeste nas terorizovali, ako terorizujete uboge, neuke delavce? (Pohvala in ploskanje na desnici.) Nismo zato tukaj, da bi se zbal zabavljanja.

Gospod poslanec dr. Verkauf je rekel: Zmagati moramo mi. Jaz pa trdim: Vi morate biti premagani. Dr. Verkauf govoril je nadalje o grozovladi, katera sedaj pesti delavce, in jaz pravim: Najprvo mora se streti grozovlada socijalnih demokratov nasproti delavcem (Živahno odobranje na desni. — Poslanec Berner: Zakaj se strašite?), potem še le bode mogoče, da si ti zboljšajo svoje stališče. (Ugovor od strani socijalnih demokratov.)

Opažam to radi tega, da me pustite nadalje v miru. Ako ne, govorite, kar hočete, jaz bodem mirno nadaljeval svoj govor.

3. Kaj so imeli železničarji od organizacije.

Železniški uslužbenci imeli so od strokovnih organizacij mnogo škode (Čujte! Čujte! na desni), in sicer materijelno in duševno. (Šmeš od strani socijalnih demokratov.) Materijelno trpeli so škodo, ker so morali razmerno mnogo prispevati k strokovni organizaciji, od katere pa niso imeli ničesar, razven nekaj hujskajočih listov.

Socijalni demokratje morali so drago plačevati te hujskajoče liste in tiste trume gusárjev, ki so se zbirale krog teh listov. (Ploskanje na desni.)

Železničarji so nadalje imeli v duševnem oziru veliko škodo, in sicer iz tega vzroka, ker se jim je sicer za bodočnost obetalo zboljšanje, vendar pa se jim niti dal ni pozitiven program poboljška njih položaja, na podlagi katerega bi zamogli potem pričakovati spolnitev svojih želja. (Poslanec Berner: Kaj pa je s skrajšanjem delavskega časa?) Vse te zahteve, ki bi naj bile pozitiven program, bile so le agitacijska sredstva, da bi se socijalni demokraciji pridružile nove množice. (Pohvala na desni.)

Ako je socijalna demokracija na Marksovem stališču — in ona stoji na tem — (Klici: Gotovo!) potem mora prav gotovo tako dolgo svoje delavce v nezadovoljnosti obdržati, da je cela država, in ne le jedna sama država, temveč cel svet po komunističnih načelih vrejen. (Klici: Popolnoma prav!)

In ta cilj, gospôda moja, ki tako daleč sega, kateri je po mojem mnenju neizpeljiv, ta komunistični princip mora nujno vedno in vedno jedro nezadovoljstva med delavci in mora tudi delavca čim dalje revolucionarnega storiti.

Program socijalnodemokratične stranke tudi obstoji v tem, da vsi nezadovoljni elementi dobé v njem prostor, da pa za pozitivno socijalno-politično delo v njem ni prostora. (Pohvala in ugovori.) Jaz bom tudi dokaz navedel, da je temu tako.

Železničarji, naj nadaljujem, so po tej organizaciji vsled tega bili oškodovani, ker v teh društvih niso imeli proste volje. (Ugovor.) Bila je to strokovna organizacija, toda stroka, v kateri so se železničarji organizovali, bila je brezverstvo, sovraštvo do avtoritete, bila je teroristična stroka, bila je oderuštvo. (Popolnoma prav!) Kaka druga stroka se v tej organizaciji ni gojila.

4. Pravi nameni železničarskega društva.

Brezverstvo se je v tej organizaciji v polni meri gojilo. Jaz sam sem bil večkrat na shodih te organizacije navzoč in jaz sam sem na svoja ušesa slišal pri osnovanju teh organizacij, kako je neki zastopnik z Dunaja, ki je takrat v Ljubljano prišel, se očitno izrazil: „Delavci, sedaj skrbite za svoj blagor, kajti z vašo smrtjo se itak vse jenja.“ (Veselost in klici: Saj je imel popolnoma prav!) Jaz sem na teh shodih tudi slišal, kako so socijalno-demokratični agitatorji razvoj človeškega bitja po evolucionističnih principih razlagali. (Vmes klici. — Nemir.)

Predsednik: Prosim gospôda govornika ne motiti. Vi imate potem itak priložnost, na to reagovati, sedaj pa prosim za vzdržitev miru.

Poslanec dr. Krek (nadaljuje): Kako je darvinizem, kako je sovraštvo do cerkve z strokovno organizacijo v zvezi? (Odobranje.) Listi, ki služijo tej organizaciji, so vsi od prvega do zadnjega polni brezverstva in sovraštva do Boga, da bi le svoj smoter dosegli. V teh listih — mi Slovenci imamo tudi dva taka lista, ki sta ravno oba bila izdana od železničarske strokovne organizacije — stalo je očitno in razločno, kar pa ni bilo konfiskovano, da je geo-

logija dandanes ovrgla božje bitje in dokazala, da Boga ni. Spada li to v strokovno organizacijo? In li nimam morda prav, ako trdim, da se danes gre za mnogo bolj važna vprašanja, nego le za vprašanje o razpustu strokovnega društva.

Nadalje sem dejal, da se je v tej organizaciji gojilo sovraštvo do avtoritete. Gospôda moja! Gotovo je dolžnost vsakega krščanskega moža, da nima strahu pred nikom drugim, ko pred Bogom in njega zapovedim, in ne pred človeško nadvlado, ko se gre božjo pravico in postavo varovati. Je pa tudi potrebno, da vedno in vedno poudarjamo, da oni, ki tu na zemlji vladajo, da gospodujejo v božjem imenu (Prav res! Dobro!) in je sploh družba brez avtoritete nemogoča, kakor je tudi organizem brez duše nemogoč. (Tako je!)

Sovraštvo do avtoritete teh organizacij je storilo, da so ubogi zapeljani ljudje s svojimi družinami vred propadli, ker so namreč mnogi bili iz službe odpuščeni (Čujte! Čujte! — Klic na levi: Ravno po avtoriteti!), ne po avtoriteti, temveč vsled tega, ker niso hoteli poznati nujnega razmerja med predstojnikom in podložnikom.

Rekel sem nadalje, da je bila ta stroka oderuštvo in nasilstvo. Nasilstvo je imelo svoj vrhunec v tem, da se je vsako mnenje, ki se je izražalo izvan teh strokovnih društev, pobijalo s slepo divjostjo.

Jedna prvih zahtev vseh železničarjev obstoji v tem, da se vsi delavci v skladiščih, zavirači in prižigalci pri vseh železnicah stalno nastavijo. To stalno nastavljenje in na tem sloneča preskrbza starost — preskrbljenje vdov in sirot je prvi korak k poboljšanju položaja delavcev na vsehželeznicah. Ne od strokovne organizacije, temveč od prostih železniških služabnikov, od pravih krščanskih mož tu na Dunaju bila je sprožena misel, najse prične akcija v tem zmislu.

V preteklem letu bili so tu na Dunaju vsi nenastavljeni železniški služabniki južne železnice 3. februvarija k shodu sklicani. Razpravljati se je imelo, katere korake naj storé železničarji, da čim preje pridejo do svojih pravic.

Ta shod so obvladali večinoma sami socijalni demokrati iz strokovne organizacije ter krščanskim možem niti do besede niso pustili (Čujte! Čujte!) ter niso hoteli, da bi se o vitalnih vprašanjih železničarjev razpravljalo. (Čujte!)

Dne 19. januarija bil je nek posvet pred tem zborovanjem in na ta dan, t. j. 19. januarja so socijalno-demokratični železničarji prišli s svojimi ženami ter so pljuvali na nesocijalno-demokratične delavce. (Čujte! Čujte!) ter se prav surovo vedli proti njim, vse le iz tega vzroka, ker niso njih sodrugi. (Čujte! Čujte!)

Vprašam le, li ni strokovna organizacija pokazala s tem sovraštva do delavcev? (Gotovo!) Li ni tudi pokazala, da je sovraštvo do delavcev pri teh ljudeh večje, nego vsi njeni drugi interesi?

Nadalje hočem še dokazati, da je bilo v interesu ljudstva in ne le potujočega ljudstva, te organizacije odstraniti in sicer iz tega vzroka, ker so se po strokovni

organizaciji železničarji ostalemu ljudstvu, ki ni v zvezi z železničarji, odtujili.

Vse stanove, vse sloje so črnili in napadali v tej organizaciji. Napadali so rokodelski, trgovski, duhovski stan, in ljudstvo se s takimi ljudmi ni hotelo več meniti. Vez mirnega medsebojnega življenja med železničarji in meščani se je raztrgala, in to gotovo ne železničarjem v prid. (Tako je!) Jaz iz svoje izkušnje poznam strašne nasledke teh organizacij. K meni so prišli večkrat domači taki železničarji in so prosili pomoči. Bridko so mi tožili, da so prišli možje prvokrat pijani domov, ko se je ustanovila taka strokovna organizacija (Čujte, čujte! — Ugovori), da mož, ki je prej opravljal večerno molitev v krogu svoje družine in skrbel za otroke, od tega časa dalje nima več ljubezni ne do otrok ne do žene. (Tako je! klici na desnici.) To je dejstvo, ki ga ne morete utajiti. (Živahni ugovori. Nemir.) Podmetajo mi laž, a prav iz tega ugovora je razvidno, s kakšnimi sredstvi agitirajo socialni demokratje in s kakšnimi dokazi pobijajo nasprotnike. Če nimajo drugega dokaza, pa pravijo: to je laž.

Razpustitev teh strokovnih organizacij je še-le omogočila strokovno organizacijo, ki bi bila delavcem zares koristna, zakaj vsi delavci nikdar ne bodo socialni demokratje, in dokler nima večina, dokler nimajo vsi delavci prilike stopiti v organizacijo, dotlej je taka organizacija le škodljiva. (Poslanec Berner: Dobro, torej tudi katoliška, zakaj socialni demokratje ne pojdejo vanjo!) Katoliške organizacije železničarjev še ni, jaz bi jo le želel. (Poslanec Cingr: To bi bili lahko ustanovili že pred sto leti!*) Dobro, morda jo ustanovimo.

Razpustitev železniških organizacij je sicer proti koalicijski svobodi, ki jo delavci smejo in morajo zahtevati; je torej — recimo, žaljenje koalicijskega prava. Toda višja nego koalicijsko pravo je delavcev osebna svoboda, da se lahko organizujejo (Tako je!), in socialno-demokratska organizacija je zavirala delavcem svobodo skrbeti za svoje interese na podlagi samosvojega mišljenja in svobodnih razgovorov. Če je žalitev svobode, da je posegla vlada vmes in razpustila socialno-demokratska društva, če je to žalitev pravic delavcev, je še tisočkrat večja žalitev pravic delavcev socialno-demokratska agitacija med delavci in nje teorizem. (Dobro!)

Pomen strokovne organizacije je dr. Verkauf takoj v začetku omenjal in pri tem se je kazal kmetom prijaznega, kar je pri socialnih demokratih res nekaj čudnega.

Dejal je popolno prav, da je treba strokovne organizacije. Res je dolžnost državne uprave in vseh dobro mislečih, da pomorejo delavcem k organizaciji in delajo na to, da ta organizacija res dobi svoje zakonite pravice. Le s spopolnjevanjem združne organizacije je pričakovati, da se ugodno reši delavsko vprašanje, ker le s tega stališča moremo pri sedanjem družabnem redu kaj opraviti pravim, zakonitim in pravičnim potom

Takrat, kaj ne, ko so vozile po Evropi Cingrjeve železnice! (Opomba stavčeva.)

ter določiti načelo, da je delavec solastnik izdelka svojega dela. (Posl. Steiner: Da, tako je!)

Gotovo je nujno, da delavec ne najde le varstva marveč da ima besedo tudi pri vodstvu poslov, kjer dela, sicer je le suženj. (Klici: Tako je! pri socialnih demokratih.) V tem smislu ni treba strokovne organizacije samo železničarjem, marveč vsem delavcem. (Prav dobro!)

Za izpopolnjevanje strokovne organizacije se v naši domovini še ni toliko storilo, kakor bi bilo potrebno za to, da se prično v posameznostih reševati soc. vprašanja. —

Poslanec dr. Verkauf je opozarjal na Angleško in Ameriko. Jaz pa dostavljam, da ravno angleška in posebno ameriška strokovna organizacija je nasprotna soc. demokraciji.

Ko bi se soc. dem. strokovna organizacija res stvarno razvijala ter se pečala z zadevami železničarjev, bi predlagatelji sedaj imeli gotovo večino na svoji strani. Ker pa služi samo socialno-demokratski internacionali, (Poslanec Berner: In ne črni internacionali.) samo materijalističnemu svetovnemu naziranju, da trdim še več, samo za složno življenje skrbečim voditeljem, zato je prav, da se je razpustila. (Živahna pohvala na desni. — Oporekanje pri soc. demokratih.) Menim, da je dokazano, kako prav je bilo za železničarje, za občinstvo, za splošne državne koristi, za vero, da se je razpustila ta strokovna organizacija, in le za židovske voditelje (Pohvala in ploskanje na desni) in njih garde je bilo nujno, predlagati nujnost, kajti z razpustom tega društva jela se je že drobiti v Avstriji socialno-demokratska organizacija.

Tajniki, nastavljeni pri teh družtvih niso imeli druge dolžnosti, kakor samo agitirati. Na Kranjskem imamo dva taka agitatorja. Jednega so plačevali železničarji, a v svojem političnem delovanju se je jako malo pečal s potrebami železničarjev. Imeli pa so te vrste tajniki priliko oznanovati materijalizem, sovraštvo proti veri in sovraštvo proti avtoriteti. — (Posl. Berner: In štolnina! Živahen ugovor na desnici in pri antisemitih. Klici: Kaj veste vi o štolnini! Posl. dr. Šusteršič: Kaj govori žid vedno o štolnini! Posl. Berner: Ker vi ne govorite o tem, moramo mi govoriti! Dr. Šusteršič: Mi ne nadlegujemo rabincev, pustite torej v miru naše duhovnike! Pohvala na desnici in pri antisemitih.) Nujno je torej bilo, strokovna društva razpustiti, nujno je pa tudi predlog odkloniti.

Vlada in soc. demokrati.

Glede vlade, ki je razpustila ta strokovna društva, usojal bi si dostaviti par opomb, ki se morebiti ne zlagajo popolno z jednim izmed contra-govornikov. Čul sem sicer iz ust ministerskega predsednika, da se je tudi načelno izrazil proti socialnim demokratom, in mislim, da je to prvokrat, da je vlada v tem oziru spregovorila načelno besedo.

Vkljub temu pa, da se je označilo to načelo, vendar nimam posebnega zaupanja, ker je vlada že sedaj

velikokrat pokazala, da se socijalnih demokratov boji in da zaradi same nepristranosti napravlja naši organizaciji mnoge težave. V Ljubljani n. pr. — da gospodje soc. demokrati vidijo, kako krepkega varuha da imajo v vladi — so plakate meni nič, tebi nič konfiskovali zaradi besed: „Proč s socijalno demokracijo!“

Ravno tako so konfiskovali zahvalo volilcem, ki so glasovali proti socijalnim demokratom, zaradi besed: „Zahvaljujemo se vsem volilcem, ki so socijalno demokracijo v r g l i o b t l a.“ (Čujte! Čujte!) Pustilo pa se je prav mnogokrat, da so se smele prilépljati ali pisati in po brošurah razširjati besede: „Proč s klerikalizmom, proč s krščanskim socijalizmom!“

Dogodki pri volitvi v Gradcu tudi kažejo, da ima vlada strah pred soc. demokrati, kajti ti so imeli med volitvijo v Gradcu popolno svobodo, neštivilni krščansko-socijalni in katoliški volilci pa so bili ne le zaničevani, marveč soc. dem. so javno nanje pljuvali. (Čujte! Čujte!) Dogodila so se nasilstva, iz katerih moramo sklepati, da vlada načelno ni proti socijalnim demokratom. Pri nas je bil duhoven, ki je dejal v šali svojim znancem, ko se je govorilo o shodu soc. dem., ki se je imel vršiti v bližini, dejal: Pojdite na shod in dobro se držite, zatožen in mislim, da zaradi motenja javne varnosti in zaradi hujskanja obsojen na 20 gld. kazni. (Poslanec Berner: In vendar kličete policijo na pomoč.) Jaz ne kličem policije na pomoč, marveč le govorim o tem, kako se soc. demokracijo podpira v mnogih slučajih.

Zato je opravičena želja, naj si vlada nekoliko modrejše prireže svojo policijsko frizuro. Že poprej sem trdil, da se v tem slučaju pač more reči, da se je žalila prostost združevanja, in zaradi tega bi bilo umestno parlamentarno preiskovati to zadevo. Za to pa zadostuje obravnava te zadeve po opravnem redu in ker se mora najprej varovati večja in važnejša svoboda, svoboda delavcev pred socijalno demokratičnim terorizmom, zato glasujem proti nujnosti. — (Živahna pohvala in ploskanje.)

Nova zveza avstrijskih železniških služabnikov.

Prejeli smo nastopni poziv:

Železničarji! tovariši! Vsem nam je znan pomen izreka: »V jedinosti je moč!« in vemo tudi, da je nam železničarjem v času, v katerem se vsi stanovi združujejo v zadruge in društva, da se skupno bore za svoje koristi, ta moč bolj nego kedaj potrebna, da s tem priborimo našemu mnogoštevilnemu in važnemu stanu primerno veljavo v javnosti, po potrebi vplivamo na vlado in parlament in se s tem vplivom konečno rešimo iz siromašnih kakor tudi sramotnih naših sedanjih pravnih in plačilnih razmer.

Sledeč temu splošnemu spoznanju in želji po tovariškem združenju vseh sodrugov v blagor skupnega stanu smo se trumoma shajali in žrtvovali zadnji belič

svojega krvavo prisluženega, skromnega zaslužka, ko se je slo pred leti za to, priklicati v življenje »strokovno društvo avstrijskih prometnih služabnikov«, ker smo se nadjali, najti v njem dolgo zaželeno sodišče za ves naš široko razprostrti stan, varno zavetišče za naše najnujnejše koristi, za gojitev stanovske zavednosti, tovarištva in mejsebojne podpore ter ob jednem v dosego vpliva na vlado in javna zastopstva.

Toda, kaj smo morali doživeti!

Najnovejši dogodki v tem sedaj razpuščenem »strokovnem društvu« so še vsestransko v živem spominu, ne da bi nam jih bilo treba tu natančneje opisovati.

Ne da bi se gojilo prijateljstvo — bilo je mejsebojno hujskanje in zabavljanje tako predstojnikov, kakor tudi tovarišev in podložnikov; ne da bi se pospeševala stanovska zavest in javna veljava — bilo je neprestano kričanje, kakó da mora vse propasti v proletarijat in popolno bedo, da s tem dosežemo zaželeno izboljšanje našega gospodarskega položaja; mesto oživljenja skupnega duha, ki je z ozirom na narodnost, izomiko, mišljenje in službene dolžnosti nujno potrebno tako močnemu stanu, mesto ljubezni do poklica in domovine, kateri smo vsi posvetili svoje moči, mesto discipline, ki je neobhodno potrebna i za redno izvrševanje službe i za poklicu primerno popolnitev naše organizacije — brezmerno in nesmiselno obrekovanje naših služabnih uprav; v najsurovejših izrazih se pojavljajoče grdenje vsakogar, ki je kot predstojnik bil prisiljen nastopiti v službi, jemanje veselja do poklica z neprestanim brezpomembnim preziranjem službenih naprav; in konečno prazen, smešen nauk o brezdomovinstvu, brezverstvu in brez-narodnosti z dostavkom najbolj fanatičnega, popolno tiranstvu podobnega zasledovanja in preklinjevanja vsakega drugače mislečega tovariša, kot brezumnika in izdajalca, ki ni brezpogojno voljan žrtvovati že v otročjih letih mu vsajeno spoštovanje vere njegovih očetov, ljubezni do naroda, v katerega jeziku se je od svoje matere navadil izgovarjati prve besede, udanost do domovine in poklica, besedičenju nekaterih agitatorjev, ki se potem, ko se niso mogli odločiti za časten meščanski poklic ali so jih od tega odstranili radi njihovega brezmernega hujskanja, redno pečanje z agitacijo kot svojim jedinim poklicem.

Na ta način se je izkoriščalo naše zaupanje, naša požrtvovalnost za našo organizacijo, nas vedno bolj odvrčevalo od teh, mesto da bi se o naših najnujnejših potrebah možato, stvarno in s povdarkom obveščale službene uprave, parlament in vlada ter se jim skušalo odpomoči, in vse to iz tega vedno bolj jasnega namena, da postane potom vsestranske zmešnjave in razjarjenosti naša strokovna organizacija podlaga za politično mogočnost nekaterih častilakomnežev, da se porabijo naši z velikim trudom pristradani krajcarji za plačo stalnih agitatorjev in za vzdrževanje tako zvanega strokovnega lista, ki radevolje odpira svoje predale vsakemu denuncijantu, da si na ta način ohrani že davno pridobljeno ime »nizkotno zabavljajočega in blestečega lista«, in konečno vse to, da nas porabi za glasovanje v korist

pomoči potrebne, nasproti pa tembolj bahajoče se politične stranke.

Kako dobro ali kako slabo se godi pri tej častni ulogi vsakemu posamniku, zato se seveda niti ne zmenijo plačani agitatorji.

In tako je tudi prišlo, da vkljub mnogim žrtvam v denarju, času in naporu, vkljub mnogobrojno prestanim nepravilnostim do današnjega dne nismo dosegli ničesar drugega, nego samo vsestransko sovraštvo, vsestranske zmote, vsestranske prevare, od vrejene, močne organizacije v svrhu zboljšanja svojega položaja smo pa mnogo bolj oddaljeni, kakor poprej in smo sedaj skoro brez vsacega ugovarjanja prenesli povodom razpuščenja »strokovnega društva« storjeni siloviti napad na družabno pravo, ki nam je zajamčeno po zakonu, ki bi bil sicer povzročil v celem stanu veliko ogorčenost. Vse to pa le radi tega, ker smo se s tem otresli pogubnega vpliva politične stranke, ki si je prilastovala popolno jerobstvo nad smotri našega stanu.

V očigled pridobljenih izkušenj s tem »strokovnim društvom« pa ne smemo predolgo odlašati, plodonosneje in namenu primerneje kot sedaj obdelati polje, ki je postalo prosto z razpuščenjem.

Vsestranski se kaže potreba po močni in mogočni stanovski organizaciji, ki bi obsezala vse slojeve našega poklica; vsestranski pa se kaže tudi prepričanje, da more postati ta organizacija le tedaj taka, kakoršna je potrebna po svojem namenu, ako se boče posvetila izključno le zastopstvu naših stanovskih in strokovnih interesov, ne da bi postala služabnica in sužnja jedne same politične stranke in žrtvovala svojo moč političnim bojem, in ako boče postala podpora in središče strokovne organizacije našega mnogobrojnega in različnega stanu.

Vsled tega in v ta namen smo pričeli z ustanovitvijo »osrednjega društva avstrijskega železničarskega o s o b j a«, katerega pravila smo predložili pred nekaj dnevi v potrjenje.

Gojitev skupnosti in tovarštva našega velikega strokovnega kroga v vseh slojih; neprestano in energično prizadevanje po zdravi, namenu primernu preosnovi naših pravnih, gospodarskih in službenih razmer; zveza z že obstoječimi železničarskimi skupinami v dosegu mogočne, delavne osrednje zveze skupnega stanu v vseh perečih skupnih stanovskih vprašanjih; sklicevanje rednih železničarskih shodov, na katerih bi se pojasnjevala mnogostranski si nasprotujoča mnenja v važnih stanovskih zadevah, sestavi poslovni načrt kakor tudi sklepalo o važnih korakih organizacije; brezplačno pravno varstvo v vseh službenih pravnih zadevah in varstvo vsacega posamnika proti samovolji in zatiranju od zgoraj in spodaj; izdajanje časopisa, ki bi obravnaval vsa vprašanja našega stanu v dostojni in stvarni obliki, ter kritikoval ista sicer stvarno, toda neprikrito in brezobzirno in se tudi ne bi strašil niti najostrejšega odpora, ako se bo šlo za to, pobijati izkoriščanje in zatiranje kakoršnekoli vrste in naj prihaja od katere strani koli; to so

najvažnejše točke na katere se bomo ozirali pri osrednjem zveze.

Boja ne bodemo iskali, toda ako se nam vsili vkljub stvarnim pojasnilom, bomo ga vsprejeli s polnimi močmi in tudi — ako Bog dá — vspešno nadaljevali do zadnjega.

Ne bomo pobijali države, ker ji hočemo služiti v njen in naš blagor; ne bomo rušili državljanskega in gospodarskega reda, toda mi smo možje, ki hočejo živeti od svojega težkega, državno in gospodarsko zelo važnega dela tako, kakor se spodobi ljudem in je primerno našim možem, in v tem smislu si bodemo prizadevali doseči primerno zboljšanje in spopolnjenje obstoječega, sedanjim zahtevam ne odgovarjajočega družabnega in gospodarskega reda z vsemi zakonitimi sredstvi in z združenimi močmi; nočemo postati sužnji kake politične stranke, toda iskali si bomo v svrhu energičnega vpliva na vlado in parlament podpore v parlamentarnih krogih tam, kjer jo bomo našli primerno našim načelom, kjer nas bodo vsprejeli častno in z odprtimi rokami, ne da bi nas silili za to pomoč v politično suženjstvo.

Železničarji, tovariši! Treba dognati velike stvari; gre se za to, potegniti iz močvirja zavoženi voz naše organizacije in ustvariti si vsestranski zaželjeno in že dalje časa mnogostransko pogrešano strokovno središče, v katerem se bodo organično in namenu primerno reševala mnogobrojna nujna in pekoča vprašanja.

Polje je prosto, prilika je ugodna! Ako se sedaj pokazemo slabotne, negotove in nejedine, vpripori se zopet v kratkem stari, brezpomembni in ob jednem nečastni bratski boj: staro strankarsko suženjstvo z vsemi svojimi razdejočimi in razburjajočimi borbami.

Vsled tega kvišku, tovariši, junaško in složno za blagor, za rešitev našega stanu, nas samih in naših družin!

Največji in ob jednem jeden najvažnejših stanov v državi ne sme ostati neredno se semtertje pehajoča, brezpomembna in torej nepoštovana in tudi v svojem gospodarskem položaju malo cenjena masa.

»V jednosti je moč!« Le trdno združen, vreden, srčen in spoštovan stan si more zahteve, ako je potrebno, tudi izsiliti, katere je opravičen staviti v interesu svojega gospodarskega in pravnega prospeha.

Zato, tovariši, združite se; pristopite vsi k našemu osrednjemu društvu, in bodočnost bo in mora biti naša!

Naša organizacija.

Slovensko katoliško delavsko društvo v Ljubljani je izdalo v 15. 16. 17. in 18. tednu 73 gl. 40 kr. za podporo svojim oboelim članom. — Društvu v podporo so darovali nastopni gg. dobrotniki: Škrjanc Martin, kaplan v Trnovem, 1 gl. 20 kr., Mezek Anton, kaplan v Selcih, 2 gl., krščanski socialist I. K. 20 gl. — V nedeljo, dne 16. t. m. popoludne ob polu štirih priredi društvo javen shod v gostilni

pri Lozarju na sv. Jakoba trgu. Vspored: Delovanje državngga zbora, Raznoterosti. K obilni vdeležbi vabi odbor. (Na vabilih se je shod po pomoti naznanil ob 1/2. uri popoldne.)

Za železničarje. Krščanski socialci so predložili državnemu zboru važen predlog v zboljšanje žalostnih železničarskih razmer. Glavne stvari v tem predlogu so te-le:

Vlada naj predloži zakon, v katerem se določa, kakšne službene pogodbe smejo sklepati železnice s svojimi služabniki in uradniki. Vsaka železniška uprava mora po tem zakonu sestaviti službeni red in ga predložiti železničarskemu ministru v potrjenje.

Zakon se ima sestaviti po teh-le načelih:

1. **Službeno razmerje.** Za stalna opravila pri železnicah se smejo načeloma rabiti le stalno z dekretom in prisego nastavljenе osebe: a) uradniki, b) poduradniki, c) služabniki.

Cim najnatančneje naj se določi, kakšna opravila pripadajo posamnim službenim oddelkom. Samo za kaka manjša, samo prehodna opravila se lahko rabijo dninarji.

Stalno se nastavijo po najdelj dveletni poskušnji, ki se všteva v pokojninska leta. Stalno nastavljenim se ne sme odpovedati služba.

2. **Službena dōba** traje 30 let. Izvršujoče osebje — sprevodniki, strojevodje, kurjači, čuvaji in sploh vsi, ki ne morejo vedno doma se hraniti in spati — ima dve leti za tri. Redno traje delo osem ur na dan. Nad-ure se plačajo posebej; smeta biti k večjemu dve na dan.

Postajno, progno in kurivniško osebje dela po 12 ur in ima potem po 24 ur počitka.

Sprevodniki in strojevodje morajo imeti mej 72 urami vsaj 24 ur doma počitka.

Odpusta se daje redno vsakemu vsaj 4, največ po 6 tednov na leto. Disciplinarno preiskavo vodijo za vsak oddelok posebni odseki, v katerem je po 6 udov. Tri voli tajno dotični oddelok; tri imenuje vodstvo. Vseh šest si voli predsednika. Ta ne glasuje. Glasuje se po večini glasov. Pred takim odsekom se lahko podložnik pritoži proti kakemu predstojniku. Odsek skrbi, da se izvršuje službeni red in sme v važnih vprašanjih izročiti službeni upravi spomenico, ki se mora v določeni dōbi rešiti.

Važne splošne osebne določbe se morajo odseku izročiti v pretres in odsek se sme pritožiti na železnično ministerstvo.

3. **Pokojnina.** Po tridesetletni službi se mora pokojnina dovoliti; preje le, če se zdravniško določi, da je kdo trajno nesposoben za službo.

4. **Plača.** a) **Prva plača** (s stanarino, toda izvzemši potovalnina, kot: pavšaliije, dijete, kilometerske urne novce premije in funkcijske doklade) za uradnike 1200 gld., za poduradnike 900 gld., za služabnike 600 gld. Vsaj po dveletni poskušnji se mora ta plača doseči.

Za časa preskušnje imajo uradniki prvo leto 60 gld., drugo leto 70 gld. mesečno; poduradniki prvo

leto 45 gld., drugo leto 50 gld. mesečno; služabniki prvo leto 35 gld., drugo leto 40 gld. mesečno.

Plača se mora stopnjevati tako da dosega po tridesetih letih za uradnike 2600 gld., za poduradnike 1600 gld., za služabnike 1200 gld.

b) **Potovalnina.** Najmanj dobivajo: uradniki 4 gld. za jeden dan; poduradniki 3 gld. za jeden dan; služabniki 2 gld. S plačo se tudi potovalnina zveča. Za strojno in sprevodniško osebje se imajo določiti urni oziroma kilometerski novci za službeno vožnjo v rednem službenem okraju.

c) **Preselnina.** Ob službeni preselitvi dobivajo: uradniki 100 gld. poduradniki 75 gld. služabniki 50 gld.

d) **Pogrebščine** se izplača trojna mesečna plača.

e) **Uniforma:** Uradnikom se določi letni pavšal 120 gld. Poduradnikom in služabnikom se oddaja službena obleka.

f) **Proste karte** se dajejo za čas dopusta, tudi za brzovlake vsem, ki so pri avstr. železnicah nastavljeni. Njihovi domači naj dobé vsaj po 6 prostih kart na leto.

g) **Ponočna doklada:** uradnikom 1 gld. poduradnikom 75 kr. služabnikom 50 kr.

h) **Pokojnina:** Največ 3 odstotke od plače se plačuje za pokojninski zaklad, ki ga upravlja odsek, katerega polovico volijo železničarji, drugo polovico ga pa imenuje podjetje.

Najmanjša pokojnina znaša: za uradnike 600 gld., za poduradnike 480 gld., za služabnike 360 gld. Po trideset službenih letih se plača cela pokojnina.

Za vdove in sirote znaša najmanjša pokojnina: po uradnikih 480 gld. ozir. 80 gld. za vsacega otroka; po poduradnikih 360 gld. ozir. 60 gld. za vsacega otroka; po služabnikih 240 gld. ozir. 50 gld. za vsacega otroka. Sicer dobiva vdova 50 odstotkov soprogove pokojnine za vsacega otroka do dokončanega 24. leta.

Iz tega naj železničarji izpredvidijo, da je krščanskim socialcem res na tem, da se zboljšajo njihove žalostne razmere. Socialni demokratje niso in ne bodo ničesar storili. Zboljšanje je le mogoče, če železničarji pokažejo, da umevajo svoje pravice in dolžnosti, da se pa nočejo vreči v roke sleparskim kričačem, ki jih samo zlorablja.

Socialno-demokratične laži. Da bi ogrdili kat. delavsko društvo v Idriji, so si izmislili soc. demokratje nove laži. Trde namreč, da je katol. delavska družba pisala drž. poslancu Povšetu, ko je govoril o idrijskih razmerah, da so delavci s sedanjim stanjem popolnoma zadovoljni. Obrnili smo se do g. poslanca in prejeli smo to-le pismo: »Dunaj, dne 6. maja. O zadevi idrijskih kat. delavcev sem že ponovljeno govoril z ministrom in dotičnim referentom v ministerstvu in kazal, da mora država z dobrim vzgledom korakati naprej v zboljšanju plač svojim delavcem. Za govor katerega sem pri glavni debati o budgetu imel ter tudi zagovarjal v javni seji absolutno dolžnost državne oblasti kot imejteljica velikega rudnika v Idriji, da zviša plačo ondotnim delavcem ter sploh vsestransko zboljša njih položaj, so mi delavci katoliškega delavskega društva

se zahvalili in me prosili, da skusam še nadalje delovati za njih pravične tirjatve; zato bom skrbno zasledoval to delo in vsikdar opominjal ministra na to, da jim postane pravičen in take plače dá, kakoršne zamorejo zboljšati gmotni stan delavcev, ki zaslužijo pač največji ozir, ker imajo vršiti tako zdravju kvarljivo težko delo. — Sporočam Vam, da sem te dni stavil predlog za nameščenje živinozdravnika v Idriji, za katero mesto se je oglasil gosp. Perko, umir. deželni primorski živinozdravnik, rodom Ločan. — K plači prispeva tudi kmetijsko ministerstvo z 200 gl. — Vam najspoštljiveje udani Povše l. r. — NB. Pismo je v uredništvu na razpolago, da z njim zamašimo, koder je treba lažnjiva socialistična usta.

„Svoboda“ o shodu kršč. socialistov. Kdor se hoče pošteno smejati, naj bere zadnjo »Svobodo«. Reva se tako repenči nad krščanskimi socialisti radi shoda pri Hafnerju, da je res smešno. Kako se jej jezijo na krivonosi glavi grešni lasje! Človek bi mislil, da bodo sedaj socialni demokratje kar »požrli« krščanske socialiste, kakor pajek muho. Krivdo nereda zvrča z najgorjo predrznostjo, seveda na krščanske socialiste. O tem, da so nameravali napad na dr. Kreka med njegovim govorom, molči judovski izrodek. Dokazano je, da so prišli socialni demokratje na shod, da bi ga »vzeli«, oziroma razrušili. — Ko je nehal govoriti dr. Krek in se je k besedi oglasil Gostinčar, pričeli so soc. demokratje vrišč. Niso torej niti čakali, da bi bil pričel Gostinčar govoriti. Laž je torej, kar piše »Svoboda«, da jih je se le Gostinčar razburil. Dalje »Svoboda« z jako resnim obrazom pripoveduje svojim vernim, da bodo od sedaj drugače govorili s krščanskimi socialisti. S tem bi bili mi popolnoma zadovoljni, ako bi bilo tisto »drugače« v tem smislu, da ne bodo o nas javno lagali. — No, da bi bilo to res, tega mi sami ne verjamemo. Pač pa mora biti tisto »drugače« v tem smislu, da nas bodo »lasali«, kakor kak doslužen korporal novince. To je pa kar »za poč'č.« — Ako ste pri Hafnerju uprizorili s surovim zabavljanjem »kraval« in ste zato dobili nekoliko plačila, zapišite si sami za svoja ušesa. Ko bi bili socialni demokratje dostojni, bi gotovo ne bilo pretepa. Dalje pravi poročevalec »Svobode«, da se kršč. socialisti skrivamo za zborovalne paragrafe, ker prirejamo le društvene shode, na katerih socijuzi ne dobijo besede, ker se jih baje bojimo. No, da bi se bali socialno-demokratskih dokazov, to je neumna trditev, katere duhoviti poročevalec sam ne veruje. Pač pa nam je na tem, da se moremo nemoteni po surovem obnašanju »Adlerjeve garde«, sami razgovarjati o naših težnjah. Besede jim pa nismo dali, ker so jo nam socialni demokratje v kazini po Kordeliču prvi odrekli krščanskim socialistom. Torej kedo se boji? — »Slovenski Narod« je tudi o tej priložnosti pokazal, »kaj zna«. Ni čuda, da se ljudje z gnjusom obračajo od liberalnih listov. — Tacih lazi niti najpodlejši lažnik ne spravi skupaj, kakoršne je prinesel »Narod« o shodu pri Hafnerju. Vse to kaže, da se »Narod« bori z zadnjim, najsrajnejim orožjem, ki mu pa gotovo ne bode pomagalo. Mi kršč.

socijalisti bomo pa še nadalje prirejali shode in sicer take, kakoršne bomo hoteli. Jedno je pa gotovo, da se poleg liberalnega maje tudi socialno-demokratski stolček v Ljubljani; zato je treba gorostasnih lazi, da si ga vsaj pri nerazsodnih, svobodnemu mišljenju nedostopnih ljudeh nekoliko zakrpajo. — Pošteno misleči krščansko-socialni delavci jim pač pri krpanju ne bomo pomagali.

Slovensko izobraževalno društvo v Križah je priredilo 20. aprila prvi izlet na Brezje, zahvalit in priporočiti se svoji varuhinji Devici Mariji. Pri sv. maši, katero je daroval ustanovitelj tega društva in sedanji predsednik g. Josip Volc, so peli kriški pevci. Z Brezij je društvo odrinilo okoli 11. ure ter je prišlo okoli 1. ure popoldne v Podbrezje, kjer je bilo skupno kosilo. Pod spretnim vodstvom kriškega gosp. učitelja Jezerška se je pelo mnogo domačih in umetnih pesnij. Pri tej priložnosti se je rešilo več ugovorov, kateri so krožili med ljudmi, kateri ugovori so bili navidezno proti društvu. Društvo je tudi izrazilo svojo zahvalo svojemu vnetemu pevovodji. Društveniki so navdušeno izrazili svoje veselje, ko je g. predsednik nazdravil kriškemu rojaku, trnovskemu kaplanu č. g. M. Škerjancu. Izleta se je vdeležilo blizu 60 oseb. Društveniki so se, komur so razmere znane, res dobro obnašali in so spodobno javno nastopili; to so pokazali pri tej priliki. Podbreški č. g. kapelan Zabukovec se je zahvalil društvu v lepih besedah, da je prišlo v Podbrezje. Žal je bilo društvnikom le to, da jih ni obiskal in s svojo navzočnostjo počastil velečenjeni gospod državni poslanec Pogačnik.

Dobrépolje. Ljubi Glasnik! Gotovo ste že mislili, da smo pri nas vsi pospali, ker nihče nikamor ne piše. Pa ni tako, ampak prav čvrsto se gibljemo. Kdor rad bere, gre v nedeljo popoldne v bralno društvo, katero društveniki prav pridno obiskujejo. Fantje se učé petja in če pojde tako dalje, izginejo kmalu tiste »klafarske« pesmi, katerih bi se pošten fant še po noči moral sramovati peti. Kogar tišči kaka petica — petice so pa letos pri nas strašno redke — gre ob nedeljah v zadrujo, kjer se dobi za male krajcarje dobre pijače, za prigrizek pa krače in klobase. Kakor slišimo, je vpisanih že okoli 150 zadrugnikov, med katerimi ni omahljivcev; vsi pravimo: slozni naprej! O zadrugi se po vsi deželi trosi dosti lažij. Kdo jih trosi, mi dobro vemo, ker poznamo »naše prijatelje«. Resnica pa je, da je zadruga fizol in ježice svojih zadrugnikov dobro prodala, med tem ko imajo tisti, ki so se nam najbolj posmehovali, fizol in ježice še sedaj na prodaj in bi jih dali sedaj za vsako ceno. Tako se maščuje prešernost! Zoper zadrugo imajo nekateri zabavljači — tudi najeti — dosti opraviti, pa za njihovo lajanje se ne zmenimo. Marsiktere ga, ki se hoče vpisati, odvrnejo, ali za dolgo jih ne morejo, prej ali slej se vpišejo vsi, da le sprevidijo, da je zadruga v splošni hasek. Z blagom, ki ga nam naročuje zadruga, smo zadovoljni, če drugi niso, kaj nam to mari. — Posojilnica je tudi med prvimi v deželi, kakor slišimo, in kdor je v sili, dobi tam pomoč. Sedaj imamo tri društva: bralno društvo, posojilnico in zadrugo. Ali

je o tem pred petimi leti kdo sanjal? Nihče! Zato pa smemo biti na svoja društva ponosni. — Glasnik, ki je po naših vaseh precej razširjen, radi beró. Da bi ga pa še bolj brali in naročali, jaz prav iz srca želim. Socijalnih demokratov še ni bilo k nam, ako pa pridejo, se bomo pa — spogledali. Še nekaj bi bil skoraj pozabil; bralno društvo si napravi svojo zastavo in društveniki že prispevajo z doneski. Kdaj jo dobimo, Vam že sporoči in Vas takrat povabi Vaš Tone, kmetiški fant.

Iz Tržiča. Slavno uredništvo »Glasnika«! Jaz ubog delavec silno rad čitam Vaš list »Glasnik«, toda ne morem nikdar spraviti tistih ubogih 80 krajcarjev skupaj, da bi Vam mogel naročnino poslati; prosim Vas ponižno, pošiljajte mi list še dalje, bom že poslal malo pozneje naročnino, ko mi bo mogoče, sedaj nikakor ne morem, ker imam družino in slabo plačilo, in Bog me zmirom s kako nadlogo obišče, bolezen ali pa kaj drugega pride. Jaz silno želim, da bi se vsi delavci združili v krščansko organizacijo, toda tukaj v Trziču se delavci nič kaj ne brigajo, ker nikomur ne zaupajo, da bi jim kdo mogel pomagati iz žalostnega stanja in da bi se nam kdaj kaj boljše godilo. Tukaj v Trziču smo silno zatirani od vseh delodajalcev, da se Bog usmiti! Delati moramo kot črna živina, plačilo pa majhno, in še od tistega nam hočejo polovico s kaznimi odtrgati. Za priganjače smo že dobili jude, da nas huje »aufmisajo« in sekirajo in nam lepa imena dajejo, n. pr. »verfluchte Hunde« (= prokleti psi) in vsakovrstno druga imena. Ali mi ubogi delavci to zaslužimo? Ko bi trdosrčni kapitalisti le pravo krščansko ljubezen do nas imeli, pa bi bilo kmalu dobro na svetu! Ko bi kapitalisti imeli do nas usmiljenje in ljubezen, bi mi tudi imeli ljubezen do njih in vsakdo bi z veseljem delal; ko bi le toliko terjali od nas ubogih delavcev, kar moremo narediti, toda kaj pomaga, ko toliko terjajo od nas, kar ne moremo narediti. Res je, da so tudi delavci včasih krivi, da so nekateri leni, a pa da bi vsaj pogledali, kateri je priden, da bi pa tistemu malo boljše plačilo dali. Toda, žalibog, da ni tako! Tisti, kateri bo pridno delal, bo še slabše plačilo imel in bo manj veljal, ko tisti, ki bo malo delal, samo da bo imel dober jezik, da bo dobro znal druge tožiti in opravljati. Sedaj pa, ljubi prijatli moji, delavci, ljubimo se med seboj in ne tožimo drug drugega, imejmo pravo krščansko ljubezen drug do drugega, če prav kapitalisti do nas nimajo, in združujmo se v krščansko organizacijo, če hočemo, da nam bodo zasijali enkrat boljši časi kot so sedaj!

Politika po svetu.

Obrtno nadzorstvo. Višji obrtni nadzornik za Kranjsko in del Štajerskega, dr. Val. Pogačnik, je predložil poročilo o svojem delovanju v minulem letu 1896. Kakor vsako leto, je tudi letošnje poročilo v marsičem za nas vrlo zanimivo. Kar je najpomembnejše, moramo zopet letos naglašati, da je število nadzorovalnih urad-

nikov še mnogo premajhno, vkljub temu, da se je v minulem letu nekoliko pomnožilo, kajti nadzorovalnih je bilo komaj štiri odstotke vseh podjetij. Izmej pritožb, ki jih navaja nadzornik, je pred vsem neugodno stanje vajencev, izmej katerih komaj desetina obiskuje strokovne nadaljevalne šole. Stanovanje delavcev, nesnažnost, slaba razsvetljava in nedostatno zračenje delavnic je nadalje navaden nedostatek, ki ga navaja nadzornik v svojem poročilu vsako leto. Vedno se torej ponavljajo stare stvari in se bodo tudi ponavljale, dokler se ne izvrše vse zahteve v tem oziru, s katerimi smo svoječasno že temeljito seznanili svoje bravce.

Prvi maj se socijalnim demokratom splošno ni tako dobro obnesel, kakor so se morda domnevali. V Avstriji so sicer priredili nekaj shodov in obhodov, pri katerih se ni pripetilo nič posebnega. Drugače pa je bilo letos v drugih državah. V Parizu, koder je dospela socijalna demokracija do vrhunca, letos ni praznoval noben delavec, mesto je kazalo popolno navadno lice, pa tudi v posamnih mestih na Belgijskem letos ni bilo več takega »življenja«, kakor druga leta. Vidi se, da je velika večina delavcev po mnogih evropskih mestih že uvidela »koristi« praznovanja »delavskega praznika«.

Grkom se v poslednjem času ne godi nič kaj dobro. Turške čete so si priborile že velik del grške zemlje in potisnile grške armade že daleč nazaj od prvotne meje. Največ kriva mnogim porazom je neje-dinost v grški armadi in neizvedenost v vrhovnem vodstvu. Mnogo italijanskih prostovoljcev je pometalo od sebe orožje in pobegnilo pred Turkom v »blaženo« Italijo, pa tudi mej domačimi grškimi vojaci ni več veliko vrednih naslednikov nekdanjih grških junakov. Kakor vse kaže, bode vojske kmalu konec, in turški sultan se že veseli, da bo dobil mastno odškodnino, toda njegovo veselje je najbrže prezgodnje. Grki so že izpolnili dva pogoja, pod katerimi so jim evropske vlade obljubile posredovanje pri pogajanju miru s sultanom. Odpoklicali so namreč vojake z otoka Krete in prosili pomoči pri velevlastih.

Razvedrilo.

Kdo kvari ljudstvo?

(Po Bolandenu priredil Jožef Volc.)

(Dalje.)

Kot mutec zre knez predse in ne najde besedij, da bi izrazil svojo ogorčenost.

»Ne prezrite satanskega namena te risarije!« nadaljuje Kogoj. »Vstajenje gospodovo je temeljni nauk naše sv. vere. Zato piše sv. apostol Pavel Korinčanom: 'Če Kristus ni vstal, je prazno naše govorjenje in prazna vaša vera.' Poglavitno resnico krščanstva židovstvo v tej sliki zasmehuje. Opozarjam vas še na to, — na pšici je napis: 'civilni zakon'. Koledar je izšel, kakor vidite, v Budimpešti, v zalogi žida Goldsteina. Kakor znano,

se je na Ogerskem civilni zakon postavno uvel, navzlic temu, da se je upiralo ljudstvo s škofi in papežem. Kaj civilni zakon namerava, priča smrtonosna pšica, pognana v Kristusa. Židje in židovski liberalci, poleg drugih smrtnih sovražnikov Boga in vere, upajo, da civilni zakon zatara krščansko vero.*

»Prav imate, — uprav satansko početje to! V trenutju me le to tolaži, da se ni rodilo to slinkano bogokletje pri nas, marveč na Ogerskem.*

»O, gospod Logar, naši sovražniki vere niso ni za las boljši, dasi ne tako neprevidni in okorni! Protikrščansko časnikarstvo, listi lažij in brezboštva se trudijo prav tako marno kot ono nesramno slovstvo, da spodkoplje in zatre pravnost v ljudstvu. Uprav glede največjih zakladov človeštva, glede božjega razodenja in verskega prepričanja so časopisi one vrste čudovito enotnega mišljenja in istih namenov. Dasi se v politiki povsodi ne vjemajo, složni so vendar v sovraštvu do vere, katero brez prestanka napadajo, sumničijo in razdirajo njena dela. — Pred leti je nemški vladar nameraval uvesti versko solo. V hipu se je dvignil strašanski hrup v takozvanih liberalnih listih. Hrup je naraščal od dne do dne kot vihar, pretli so z uporom in revolucijo, — in vladar se je moral udati.*

»Spominjam se, — tudi mene je to zelo potrla,* pripomni gospod Kajetan.

»In to strupeno in ostrupljajoče časnikarstvo preplavlja dan na dan dežele, dela javno mnenje vse — povsodi. »Neue Freie Presse«, otrovan židovski list, izhaja na dan v 80.000 izvodih. Dveh močnih konj treba, da to velikansko papirnato in strupeno blago zvečeta na pošto. Brezštevilni so listi istega duha. Socijalno-demokratski časniki imajo že milijon naročnikov; a soditi smemo, da jih prebira do tri milijone čitateljev. Če razbira opazovatelj sedanje omike to zastrupljenje narodov, ki je vrši časnikarstvo dan na dan, ne more se ubraniti misli, da postane s časom tudi naše avstrijsko prebivalstvo pokvarjeno in sprideno, kot francosko.*

»Žalostne razmere!« dé knez. »Vender pa imamo poleg slabih časnikov tudi dobre.*

»Prav! Osebito katoliško časnikarstvo občudujemo. Spretno, vstrajno se bori za srečo in blaginjo narodov. Pogumno se poteguje za resnico, prostost in pravico. A bori se napram slabemu časnikarstvu kot jedinec proti tridesetim. Ljudstvo premalo podpira in premalo bere dobre liste. Celo uradna oznanila se počesto odtegujejo dobrim, a pošiljajo slabim časopisom — kar je zaslepljenost in krivica, ki mi pa ni umljiva. Oni uradniki, ki so na vseučiliščih postali brezbožneži in sramotilci vere, tudi v službi niso mrzli za liberalno, pač pa za katoliško časopisje. Poleg verske šole, brezbožnih vseučilišč in zanikarnega časopisja so takovi uradniki, ker uplivajo na vse sloje prebivalstva, prav spretni kvarilci ljudstva.*

»Ne pozabite socijalnih demokratov, ki se uprav zdaj toliko trudijo, da zvodijo priprosto ljudstvo v vrtinec upora in prevrata,* pripomni knez. Iz glasu je odmevala skrb, na lici se mu je čitala bojazen.

»Ah, gospod Logar, spomnili ste me nečesar! Cital sem v časniku, da prirede socijalni demokrati v nedeljo, torej jutri, popoldne ob starih, v veliki vasi Šivici, ljudski shod. Spopolniti treba izpraznjeno mesto gržavnozbornskega poslanca. In Šivica je velikega pomena; ima 900 mož, ki smejo voliti. Tukajšnji socijalni demokrati pošiljajo zgovorne agitatorje v Šivico, da bi kmete premotili. To gotovo zanima vsakega raziskovalca, ker pri tem lahko opazuje sleparije in goljufije socijalnih demokratov in vedenje kmetov. Blagovolite li iti z menoj, gospod Logar?*

»Zanimam se z vami vred, — a stvar ima svoje težkoče,* pripomni knez. »Midva nisva šiviška kmeta, nisva povabljena k ljudskemu shodu, — torej se nama lahko kaj neljubega pripeti.*

»Brez skrbi! Župnik Orel je moj prijatelj iz dijaških let. Pred triindvajsetimi leti sva bila skupaj slušatelj filologije. Pozneje je sel on v bogoslovje in postal vesten in goreč duhovnik. Petnajst let je že župnik v Šivici in neizrečeno ga bo veselilo, ko me zopet zagleda. Kolikor ga poznam, ne bo mirno trpel in gledal napade socijalno-demokratskih volkov, ne bo bežal, marveč branil svojo čedo. Vas je le dve uri odtod ob železnici. Peljiva se že jutri zjutraj tja, udeleživa se službe božje, in kot župnikova gosta imava prost vstop k ljudskemu shodu.*

»Popolnoma zadovoljen, gospod doktor! Dovoljujem si le pripomniti, da bi za proučevanje socijalnega življenja težko našel boljšega vodnika in učitelja, kot ste Vi.*

V.

Šiviške kmete je žulil kot milijone drugih težki jarem časa, sosebno davčno breme. Pristni, vrli kmetje so bili pridni, varčni, oskromni in zavedno katoliški. Večina njih je bila še trdna. Drugi so se le s skrajnim naporom in vestno varčnostjo branili dolga pri gospodarstvu. Zadnji čas só jih sleparili spretni socijalno-demokratski agitatorji, češ da zamore le volitev takih poslancev, ki imajo srce in glavo za blagor ljudstva, opomoči njihovemu žalostnemu stanju. Tako je naposled prišlo do tega, da se priredi v Šivici ljudski shod.*

Ob določeni uri so vreli kmetje v gostilno »Pri medvedu«. Sobana je obsegala do tisoč kmetov. V ospredju sta sedela med domačim župnikom in županom tuja gospoda. Med kmete so se zrinili tudi socijalni demokratje iz Gozdinja. Kakih dvajset jih je stalo na različnih mestih pomešanih med kmete. Nameravali so pri govoru svojega somišljenika s klici in ploskanjem pritrjevati govorniku, da bi kmetje mislili, da odobravanje prihaja iz njihovih vrst. Sredi sobane se je dvigal ob zidu govorniški oder, podoben katedru po učilnicah. Nastopil je zgovoren socijalni demokrat. Dr. Kogoj je takoj razbral, da je to oni mož, ki ga je nedavno napadel in smesil.

»Kdo je ta gospod?« vpraša vender poleg sebe sedečega župana.

»To je trafikant Ragla iz Gozdinja,« odgovori mož z resnobo, kakoršna pristuje vaškemu predstojniku. On namreč ni bil prijatelj socijem.

Po dolgem pričakovanju se je hrup polegel. Govornik prične. Spretno meče med poslušalce stare socijalistične publice, in skoro pri vsakem drugem stavku mu kličejo njegovi med kmete pomešani pristasi »bravo!« — »prav dobro!« — »izvrstno!« — »izvrstno!« — Kmetje sami public niso odobraval, resno so poslušali in molčali.

Ko pa jame govornik slikati obremenjenost kmetiškega stanu, ko jame govoriti o vedno naraščajočih davkih in »o zmaju vojaštva, ki hlastá po sinovih in po krvavo zasluženem plačilu delavnega ljudstva« — tedaj so mu jeli tudi kmetje pritrjevati.

»Nas, socialne demokrate, imenujejo nevarne hujkače, — to je obrekovanje!« konča Ragla svoj govor. »V resnici pa smo jedini in pravi prijatelji ljudstva. Naš namen je ta, da odpravimo one neznosne razmere, ki žulijo delavstvo in mu grené življenje. Mi hočemo s času primernimi zasnovami in osnovami ljudstvo osloboditi težkega jarma. Rešiti hočemo narode kapitalizma, militarizma in družih trinogov ter delavstvu zopet osladi življenje. Posebno nam je pri srcu kmetiški stan. Ali naj trpimo, da kmet propade? Kmet je človek, kot vsak drugi. Kmet ima isto pravico do lagodnega življenja kot velikaš in bogatin. Kmet ima pravico zahtevati, da človeška družba odpravi vse osnove, pri katerih ni on sodeloval, katerih ni on kriv, ki pa vender spodkopujejo njegov obstanek. Pravico ima zahtevati, da se vse tako uredi, da bo tudi on srečen in zadovoljen.*» — In da se doseže ta vzvišeni namen — povzdiga kmetiškega stanu — treba, da pošljemo zavedne prijatelje ljudstva v državni zbor. Vam bo velecenjena gospoda, v najbližnjih dneh stavljena naloga. Prosim vas, da skazete zaupanje njemu in volite njega, katerega vam homo mi priporočili. — Če ima kdo izmed navzoče gospode kaj pripomniti, naj nastopi in se izjavi.«

Med kmeti je navstalo šumeče gibanje. Mnogo glav je prikimalo in mnog sosed je šepnil sosedu: »Ni govoril napak!« (Dalje sledi.)

Drobtine.

Shod socialnih demokratov v Cirknem na Goriškem, kamor je vodja Kristan prignat iz Idrije okolu 80 pristašev, je bil razpuščen, ker so bili socialni demokratje v manjšini, a niso pripustili, da bi bil kdo drugi predsedoval, kakor socialni demokrat! — Tako umevajo soc. demokrati svobodo; obširnejše poročilo objavimo prihodnjič.

Pismo prijateljici Špela. »Draga Špela! Prav veseli me, da si se Ti oglasila v »Glasniku«. Pa nikar ne bodi boječa, češ, me nismo za javnost; kader se bode gosp.

*) Primeri: Bebel, unsere Ziele, str. 38.

uredniku odveč zdelo, naj nas pa iz »vrste postavi.« V predzadnjem »Glasniku« si me prosila, naj Ti kaj povem, pa posebnega ravno nimam, razun, če Ti povem, da sem bila pred tremi tedni pri ljudskem shodu socialnih demokratov na Koslerjevem vrtu. Ker veš, kako smo ženske radovedne, mi boš že oprostila, posebno, ker je bil kot poročevalec napovedan tisti Resel, katerega so s soc. demokratično silo v Gradcu v drž. zbor. spravili. Da mi pa tem lažje oprostiš, Ti moram omeniti, da je bilo več kot polovico navzočih, ki jih je ista »čednost« na shod privedla, kakor mene, kar je najbolj svedočilo to, da se jim pri volitvi predsednika ni ljulibo roke vzdigniti. Pa ta radovednost je ostala nenasičena, ker mesto Resla nastopil je kot govornik isti Wintersberger, kot pred osmimi dnevi v kazini. Kdo vé, če se niso Reslovega imena le zato poslužili, da so več ljudi skupaj spravili, da potem ložje bobnajo, kako mnogobrojno je bil shod obiskan! Veš, Špela, meni se čudno zdi, da bi Wintersberger kar na slepo po cele tedne v Ljubljani ostajal, ker kot navaden sprevodnik gotovo nima preveč drobiža. — Ko je bilo predsedništvo izvoljeno, je Kristan dvakrat »posladkal«, da naj se govorniki strogo drže dnevnega reda. Nato je začel Wintersberger s svojim govorom, katerega Ti hočem nekoliko omeniti. Najpreje se je jezil, da se je razpustila železničarska organizacija, toda nad kom se je jezil, nad vlado? Nekoliko tudi, pa le bolj z lepo jezo, ker se je bal, da bi se ne zgodilo, kot pred osmimi dnevi; glavno pšico pa je izpuštil na duhovnike; morda misli, da so vladni gospodje »mračnjaki« in da je celo grof Badeni mašniški red prejel, ka-li? In kako se je držal dnevnega reda? Tako, kot bi bila prva točka v programu: Zabavljanje zoper vse duhovnike in vse, kar diši po krščanstvu! Jaz se le čudim potrpežljivosti železničarjev, da take budalosti poslušajo. Posebno pa se mu je podal izraz, da imajo duhovniki vse oblast v svojih rokah (ne vem, ali je sam neumen, ali ima druge za norce), da bi lahko ljudstvu pomagali, pa nečejo itd. Potem je postavil v izgled Lutra, ko je ob neki priliki menda rekel: »če je tudi toliko hudobcev kot kamenja in opeke, hočem svoj nauk razširjati« in tako mora po mnenju Wintersbergerja tudi soc. demokracija v Ljubljani procvitati, če je tudi toliko »črnih« kot kamenja in opeke. Tu imaš torej vsebino Wintersbergerjevega govora, dostaviti nimam družega, kakor če povem, kako je ta mož in vsi govorniki za njim kratke pameti. Dokazovali so namreč na dolgo in široko, da je železničarska organizacija zato razpuščena, ker so se ti udeležili dunajskega železniškega kongresa. Dokazoval je tudi, da se je kongres vršil zakonitim potom, in — da se ga niso vsi železničarji udeležili, marveč, da so le tja svoje zastopnike poslali itd. Za božjo voljo, Špela, ali smatrajo ves svet za norišnico?! Vsak otrok vé, da niso mogli biti vsi železničarji pri kongresu, sicer bi se bil moral tisti čas na vseh železnicah promet vstaviti! In vlada ni tega vedela? Kdo se ne smeje! Da Te predolgo ne mučim, naj brzo še povem, kako se je nato »učeni« Zavrtnik kot pesnik v »škodo« nesel. Mahal je tako v jednomer z roko,

da sem gledala, če jo ima na nitki, boječa se, da mi v glavo prileti; povedal pa ni nič, — samo Wintersbergerjeve pleve je še jedenkrat prežvečil. Potem se je prikazal še Kristan, prikazal pravim, kajti zdelo se mi je vse kakor komedija, ali — k večjemu cirkus. Tudi on je pel isto pesem, kakor predgovornik, zato ti nimam kaj o njem povedati. Zabavljaj je dobro, kar je po mojih mislih jako neumno, kajti z zabavljanjem ni združeno izboljšanje delavskih stanov; to se ne pravi delavce organizovati, marveč jih podivjati. Le-to bi svetovala, da naj v prihodnjič na ljudskih shodih kaj bolj pametnega povedo; take stvari kot so jih zdaj mleli, se slišijo od pouličnih pobalinov, kader kdo hoče. Draga Špela, le toliko še potrpi, da Ti še omenim nekega Z... — ki ga radi njegovega umazanega jezika morda cela tobačna tovarna pozna —, ki je vselej, kadar je kak govornik imenoval kaj krščanskega ali duhovnike, tako v stran pljuval, kot bi mu ravnokar kdo polno žlico soli v usta zamašil. Veš, jaz sem radovedna, kje bo revež dobil toliko slin, da bo svoje otroke dostojno opljuval, kadar se vrnejo iz Marijanišča in Lichtenthurnove sirotišnice, kjer so v najožji dotiki z duhovniki in usmiljenkami in kjer se bodo precej njih duha navzeli. Zdaj naj pa končam! Na svidenje!

K a t r a.

„Slovenski Narod“ se je zopet pokazal dobrega strička socijalnim demokratom ter — z ozirom nanje — na krščanske socijaliste nagromadil laži, kakoršnih je le on sposoben. Najprvo je naklatil, da so na shodu, katerega je sklical drž. poslanec dr. Krek, krščanski socijalisti v boju s socijalnimi demokrati nad 150 vrčkov pobili, 2 mizi in 44 stolov polomili itd. Zadnjo soboto je pa prijavil (in zraven pripomnit, da to le zato prijavlja, da čitatelji spoznajo, kako je o shodu resnico poročal!), da sta dva krščanska socijalista obsojena, in sicer: eden na 5 gl. globe, oziroma 24 ur zapora, drugi pet dnij zapora. Preživeli stavec »Slovenski Narod«! ali smatraš res vse svoje čitatelje zrele za norišnico, ali se tebi samemu blede?! Vprašam le: kako je mogoče, da bi bilo toliko vrčkov v boju pobitih, miz in stolov polomljenih, pri tem pa nihče ranjen? Ako ki bilo res, kar si čvekal, bi morali vsi soc. demokrati pobite črepinje imeti, kajti bilo jih je le kakih 50, torej pridejo na vsacega po trije vrčki in en stol, in ne bi mogel najhujši razgrajč, ki je vsak teden drugačnega prepričanja, takoj drugi dan na delo. Dalje: Vsak človek, kateremu ni storklja možganov izpila, mora spoznati, da bi imela dva človeka celi dan dosti opraviti, če bi hotela toliko pobiti in polomiti, kakor ti praviš; več se jih pa boja vdeležilo ni, sicer bi bilo tudi več obsojenih, sodnija pa je — kar tudi sam trdiš — pravično postopala. Radovedna sem, če res »Narod« verjame, da bi bila s tako krivdo, kakor on laže, oba samo na šest dnij obsojena? Jaz bi »Narodovi« gospodi svetovala — če res ne more brez laži izhajati — da naj vsaj tako in toliko laže, da ji bo mogel kdo verjeti.

Delavka.

Nesramnost socijalnih demokratov menda nima konca, to dokazujejo s tem, da opravljajo in lažejo na

vse mogoče načine proti dr. Kreku radi njegovega govora o strokovnem društvu. Da dr. Krek ni ustopil za strokovno socijalno-demokratsko društvo, to je bila njegova dolžnost. Ko bi strokovno društvo železničarjev res bilo v ta namen, da bi koristilo delavcem, potem bi bilo kaj drugega. Tako pa je koristilo samo dela se boječim, ki so železničarjem na nečuden način izžemali krvave novce iz žepov. Za tako društvo naš dr. Krek ne more ustopiti. Ob tej priliki pozivljemo raznašalce lažij o dr. Kreku in sploh socijalne demokrate: Koliko in kje je strokovno društvo železničarjev koristilo železničarjem? Pobrali ste jim na stotisoče; kje pa so? Odgovorite!!

Laški zidarji najdejo kakor marsikje tako tudi v prestonem mestu Dunaju od strani podjetnikov in delodajalcev odprte roke, akoprav se ravno tu ne manjka izvrstnih čeških in nemških delavnih rok. Kako naj si tedaj rešimo uganjko, da je v Avstriji domači zidar komaj oproda tujemu, laškemu »privandrancu«. No, premotrimo le nekoliko avstrijske razmere in še posebej dunajske in razvozlja se nam zamotani voz sam. Podjetniki in delodajavci (s krivonosimi vred) naveličali so se vednih štrajkov, kakoršne uprizarjajo domačini, od brezvestnih judovskih »voditeljev« v lastno škodo nahujskani delavci, ter segajo raje po solidnih, ne v judokratskih vrstah stoječih tujcih. In ob tej ljuti furlansko-laški konkurenci strada Avstrijec, tujec pa odnaša leto na leto tisoče čez mejo v Avstriji skrajno neprijazno Italijo. A nesreča sega še dalje! Z našimi delavci čutijo se bridko zadete i mali obrtniki, oštirji, branjevci itd., ker ti zidarji-tujci dobivajo in jemlje vse potrebščine iz lastnega laškega konsuma. Očitno je, koga zadene krivda tega ne malega zla. Cenjeni bravci vedó že, kake prijatelje delavcev so se za vse dobro »vneti« sociji pokazali v znani zadevi dunajske elektrarne; v še lepši luči se kažejo sedaj s tem drugim taktom, ki je nastal vsled njih napačne taktike, ki jo zavzemajo ob priliki raznih štrajkov. Da bi vsaj ta nesreča zmodrila uboge dunajske preslepljence, da obrnejo energično hrbet krivonoscem in njih hlapcem ter da bi končno sprevideli, da tam ne pride pojem enakosti nikdar do praktične veljave, kjer vlada največje samosilstvo in skrajni terorizem, s kojim se sili delavec naravnost potom štrajkov v največjo gmotno bedo.

Grozna nesreča v Parizu. Dne 4. maja je nastal v dobrodelnem zavedu v Parizu požar, ki ni vpepelil samo popolno lesene zgradbe in ondi nakupičenega blaga, katerega so prodajale najbolj odlične gospe v korist javnim dobrodelnim zavodom, ampak je bilo ponesrečenih blizu 300 oseb, po največ žensk. Zgorelo je 130 oseb, mej njimi tudi sestra naše presvetle cesarice, vojvodinja Alenson, ostali so pa več ali manj nevarno ranjeni. Prizora, ki se je pojavil isti dan od 4. ure popoldne do pozno po noči, ni moči popisati. Jok, stok ranjencev in onih, ki so iskali v pepelu svoje drage, se je čul pozno v noč. Ogenj je navstal v prodajalnici vojvodinje Alenson, kjer se je vnela neka svetilka.

„Eisenbahner“ v svoji zadnji številki hoče pri železničarjih počrtniti krščanske socialiste in zato omenja neke vloge načelnika ljubljanske postaje južne železnice, v kateri načelnik predlaga vodstvu južne železnice, da naj odstrani baraki, v katerih vsled potresa stanuje nekaj železničarskih družin, češ, da je sedaj že drugih stanovanj po mestu dovolj. Ako je ta vloga resnična, potem obžalujemo, da se tako malo ozira na železničarje, ker je znano, da drugod po Ljubljani stoji še mnogo barak, znamenje, da za revne ljudi se vedno primanjkuje primernih stanovanj v Ljubljani. Nobenega vzroka torej ni hiteti s podiranjem barak in siliti železničarje, da si iščejo dragih stanovanj. Nadalje pa laže »Eisenbahner«, da načelnik južne železnice v Ljubljani, namestu da bi skrbel za delavce, rajše promeni »mit dem christlich-socialen Reichsratsabgeordneten dr. Krek und seinem Agitator Caplan Kalan, eingehängt am Perron«, ker je resnica, da niti poslanec dr. Krek, niti kaplan Kalan nimata časti osebno poznati načelnika ljubljanske postaje južne železnice, da torej nista mogla z njim sprehajati se »eingehängt« po ljubljanskem koldvoru. Gospod Kristan, lagajte vsaj toliko, da bote mogli shajati!

Izvolitev dveh socijalnih demokratov v Galiciji. Socijalni demokratje v Galiciji so prejeli, kakor se poroča iz verodostojnih virov, z Angleškega 80.000 gld. in iz Belgije 30.000 gld. za volitve. In poleg tega je igral važno vlogo tudi judovski denar, zakaj judje so bili povsodi pri volitvah na strani socijalnih demokratov kot njihovi voditelji in potem se ni čuditi, kako sta zmaga v Krakovu in Levovu socijalna demokrata pri volitvi za državni zbor.

Žensko delo na Nemškem. Ženski spol se vedno bolj odtujaše svojemu pravemu namenu. Kruto gospodarstvo kapitalizma ga ne sili samo k lahkemu delu, marveč tudi težkemu delu se mora privaditi, ako hoče zmagovati v boju za obstanek. Tako delajo že ženske pri kovinskem obrtu na Nemškem. Leta 1895 je bilo pri tem obrtu izmed 873.180 delavcev 38.743 žen in deklet. S pločarskim delom se je pečalo 4673 žensk. Pri izdelovanju svetilk in dratenine je skoro jedna četrtnina vseh delavcev žensk. Celo z navadnim kovaškim delom se preživi 374 žensk.

Vredba plače delavcev. Mestni svet v Antverpnu na Nizozemskem je sprejel določbo, s katero se mestnim delavcem določuje najmanjša ali minimalna plača. Po tej določbi dobivajo: mehaniki, kotlarji po 40 centimov, t. j. skoro 40 kr. avstr. velj. na 1 uro; kamnoseki, mizarji, zidarji, tesarji po 35 cent.; navadni delavci po 27 cent., vajenci po 12 centimov. Za nočno in nedeljsko delo se plača jedna tretjina določene plače več. Nočni čas se šteje od 9. ure zvečer do 4. ure zjutraj.

Delavci v Ameriki. Na podlagi ljudske štetve iz leta 1890 so preračunali, da je bilo tega leta v Zveznih državah severoameriških delavcev 22.735.661 nad deset let starih. Od teh jih je bilo 18.821.090 moškega in 3.914.571 ženskega spola. Tega leta je bilo 3.523.730

delavcev deloma ali celo leto brez dela, in sicer: 1.818.865 delavcev ni imelo dela 1—3 mes., 1.368.418 delavcev 4—6 mesecev in 336.447 delavcev 7—12 mesecev. To je približno 1.189.672 delavcev, ki niso imeli celo leto nobenega zaslužka. Gotovo pa je število onih, ki nimajo dela, v zadnjih letih veliko večje, kot je bilo leta 1890, ker prihajajo vedno nove trume ubogih delavcev in trpinov v Ameriko prodajat svoje moči trdemu kapitalizmu.

Diurnisti in pisarji. Nemški kancler je zaukazal, naj se uradno poizvé, kako se godi diurnistom in pisarjem pri odvetnikih, notarjih, zadrugah itd. Razpošljajo se vprašalne pole, v katerih se vprašuje o osebnosti, o plačah, o odpovednem obroku, o delavski dobi, o nedeljskem delu in o delu, ki se zahteva iznad navadnega časa. — Pri nas se pa vlada ne briga niti za tiste diurniste in pisarje, ki jih ima sama v svoji službi. Ti reveži so plačani tako, da jim je nemogoče pošteno živiti svoje družine; o nedeljskem počitku ni niti duha ne sluha; odstranijo se lahko, kadarkoli se njihovemu predstojniku zljubi. Plače nimajo nobene določene, marveč vsaka pisarna ima letni pavšal za papir, črnilo itd., iz katerega se plačujejo tudi diurnisti. To je poniževalno in krivično. — Podobno, časih še slabše se godi notarskim in advokatskim pisarjem. Najhujše je zanje, ker nimajo nikedar pravega počitka. Nedelje so zanje delavni dnevi. Naj bi vsaj vzgled nemškega kanclerja ganil našo vlado, da bi v tem oziru kaj storila!

Mejnarodni urad za delavsko varstvo. Švicarski narodni in vladni svetnik Kurti v Št. Galnu je naznanil pred kratkim pri nekem zborovanju, da sta vladi avstrijska in belgijska, pregledavši bolj natanko predložene nasvete, zadovoljni s tem, da se ustanovi mejnaroden urad za varstvo delavcev, Nemčija in Italija da nista proti temu, in da ste le Francoska pa Ruska »za sedaj odklonila sprejem načrta.« Zato misli gospod Kurti, da bi se dotični urad že sedaj lahko napravil za te tri ali štiri države, ki se strinjajo s tem, in da se s časoma pridružijo tudi ostale države. Potrebščine mejnarodnega urada za varstvo delavcev bi bile po računu Kurtijevem 120.000 do 130.000 frankov na leto.

Delavske hranilnice na Ruskem. Ruski tvorničarji se veliko brigajo za svoje delavce. Mnogo tovarn je zasnovo hranilnice, kamor vlagajo delavci svoje prihranitve. Do 1. januarja l. 1895. je imelo 45.356 delavcev vloženih vsak do 25 rubljev v take hranilnice, 25.650 delavcev do 500 rubljev, in 8511 nad 500. rubljev (jeden rubelj je 1 90 gld.) — Prvo mesto med takimi hranilnicami zavzema petrograjska, kjer ima 33.269 delavcev vloženih 3.614.733 rubljev. — Tudi ruska država je začela snovati jednake hranilnice. — To nam kaže, da se mora ruskim delavcem goditi v mnogem oziru bolje nego našim delavcem, ko ubogi delavec pri nas zasluži komaj toliko, da more pošteno preživiti sebe in svojo družino.

Pomnil Kedor ti v prijateljstvu ne more koristiti, ti v sovraštvu lahko škoduje. — Kedor zametuje Boga, ne more ljubiti svojega brata.

Usmrtitev anarhistov v Barceloni. Dne 4. t. m. zjutraj ob 5. uri ustrelili so blizu Barcelone pet anarhistov, ki so vrgli bombe v procesijo svetega Rešnjega Telesa dne 7. junija 1896. Smrtna obsodba se jim je naznanila že dan poprej. Trije so jo poslušali hladnokrvno, ostala dva sta pa zatrjevala, da sta nedolžna. Potem so jih odvedli posamezno v kapelo. Obsojenec Astheri je prejel svete zakramente, prebil ves dan v molitvi in se dal še cerkveno poročiti z neko bivšo znanko anarhista Borras, katere hči je že omožena z anarhistom Masom. — Trije obsojenci so odklonili vsako duhovniško pomoč. Kadili so do večera in peli anarhistične pesmi. Drugo jutro ob 5. uri so jih odpeljali na morišče z na hrbtu zvezanimi rokami. Mas je zaklical vojakom: „Stopite bližje!“, Poguez: „To je pravecata inkvizicija!“ V trenutku, ko je poveljnik dal znamenje, so zaklicali: „Živela anarhija!“ Pri prvem strelu so padli štirje, Astheri je bil pa mrtev še le potem, ko ga je zadela tretja krogla.

VABILO

k

izvanrednemu občnemu zboru

I. ljublj. del. konsumnega društva

ki bode

v nedeljo, dne 30. maja ob 2. uri popoldne
v mestni dvorani (na rotovžu).

Vspored:

1. Pozdrav načelnika.
2. Poročilo nadzir. sveta in odobritev računov za poslovno leto 1896.
3. Volitev odbora in nadziralnega sveta.
4. Posamni nasveti.

Načelstvo.

Čast domačemu obrtu!

Svoji k svojim!

Preč. duhovščini
in sl. občinstvu se
priporočam v iz-
delovanje

vsakovrstne obleke

po zelo nizki ceni
z dobro postrežbo

Fr. Pavšner

krojač

Valvazorjev trg št. 4
v Ljubljani.

Jakob Oblak,

podobar in pozlatar,

v Ljubljani, Križevniške ulice št. 7

priporoča svojo obrt občinstvu, zlasti duhovščini
in mizarjem.

4

urár **LUKA VILHAR** urár

Vodnikove ulice št. 4

priporoča veliko zalogo trpežnega, ličnega
blaga po najnižjih cenah.

Fr. Breskvar

knjigovez Pred škofijo št. 6

se priporoča obilnemu naročevanju. Vzlasti ima v zalogi mnogo trpežnih, lepih platnic za knjige družbe sv. Mohorja. Izdeluje vsakoršne, tudi najfinejše platnice. Prevezava misale. Priporoča platnice za Pleteršnik-Wolfov slovar 1 zv. — 90 kr., z vezavo vred 1 gld. 40 kr., platnice za Dom in Svet po 70 kr., z vezavo 1 gld. 20 kr.

Josip Cvetrečnik,

sobni slikar

v Ljubljani, Karlovska cesta 2

24-9

se priporoča.

Kdo pije

Kathreiner-

Kneippovo sladno kavo?

Vsak

kdor ljubi okusno kavo, hoče
zdrav ostati in si kaj prihraniti.

Prihodnja številka Glasnika izide 26. maja.